

För Handläggare: Ingrid Olsen Sjöström 2003-06-18
Region Ytterstad
Park- och gatubyrån
Tel: 50826750
ingrid.olsensjostrom@gfk.stockholm.se

Åke Wahlqvist
Fastighetsförvaltningen
Affärsområde Egendom
Tel: 50827530
ake.wahlqvist@gfk.stockholm.se

Dnr 03-680-1889 Till
Gatu- och fastighetsnämnden

**Förslag till program för skydd av tätortsnära natur i
stockholmsregionen. Remissvar.***

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden beslutar att överlämna och anföra kontorets synpunkter som svar på remissen.
2. Gatu- och fastighetsnämnden beslutar om omedelbar justering

Olle Zetterberg

Eva Olsson
tf.

Solveig Svedgård

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen i Stockholms län har på uppdrag av regeringen och i samarbete med regionplane- och trafikkontoret tagit fram ett förslag till ett program för hur de mest värdefulla tätortsnära områdena för friluftsliv och naturvård kan ges varaktigt skydd och förvaltning. Avsikten med

W:\gfk.yourvoice.se\work\2003-08-19\Tjut\23.doc

Bilaga 1: Utdrag ur program för skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen. Länsstyrelsen i Stockholms län
www.ab.lst.se

programmet är att det ska vara ett underlag för genomförande av skydd, förvaltning och utveckling av dessa områden under en 10-årsperiod. I länsstyrelsens program omnämns att i stockholmsregionen råder en stor konkurrens om markanvändningen för bl.a. bebyggelse, infrastruktur och grönområden. Programmet utgör därför ett viktigt komplement till dessa satsningar och är därför en del i en helhetsyn för att få en hållbar utveckling och bibehålla en attraktiv region. Programmet kan därför anses ha karaktären av ett avgränsat åtgärdsprogram för kommande arbete med naturreservatsskydd. Det är inte formellt bindande för staten, kommunerna eller andra aktörer. Underhandssamråd med tjänstemän från samtliga berörda kommuner har skett. Områden som är upptagna i länsstyrelsens program i Stockholms stad är områden som ingår i Översiktsplan 99 och i stadens Miljöprogram. Säkerställandet av de mest värdefulla naturområdena är viktigt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden som i sig är en förutsättning för områdenas värde i rekreationshänseende. Dessa områden ingår i regionens storskaliga grönstruktur som har stor betydelse för stadens möjligheter att växa med ett långsiktigt hållbart perspektiv. Att staden skall kunna växa både avseende bebyggelse av bostäder och arbetsplatser och bevarande av grönstruktur kräver en medveten strategi och en helhetssyn på stadens markanvändning. Frågor som syftar till bevarande och utveckling måste vägas mot varandra. Kontoret anser att det är viktigt att staden är genomförare av skyddet för samtliga områden i Stockholm stad.

För vissa av de områden som länsstyrelsen, inom stadens lantegendomar, vill skydda pågår redan arbetet med att bilda naturreservat, t ex "Nacka friluftsområde" och "Lindängen". Naturreservat kan också vara lämplig skyddsform för något eller några av de övriga föreslagna områdena, t ex Vadadalen. Kontoret stöder det förslag som framgår i programmet att de regionala aktörerna i samverkan bör utreda möjligheterna att långsiktigt skydda lantegendomarna i en stiftelse.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Ärendet

Regeringen gav i juni 2002 länsstyrelserna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skånes län i uppdrag att ta fram var sitt program för hur de mest värdefulla tätortsnära områdena för friluftsliv och naturvård kan ges ett varaktigt skydd och förvaltning. Enligt uppdraget skall de mest värdefulla tätortsnära naturområdena redovisas. I uppdraget hänvisar regeringen till det nationella miljökvalitetsmålet "God bebyggd miljö." Länsstyrelsen i Stockholms län har i samarbete med regionplane- och trafikkontoret tagit fram ett förslag till ett program för hur de mest värdefulla tätortsnära områdena för friluftsliv och naturvård kan ges varaktigt skydd och förvaltning. Underhandssamråd med tjänstemän från samtliga berörda kommuner har skett.

Förslaget innehåller utpekade områden som föreslås få ett skydd som naturreservat eller kulturresevat. För varje område har angivits om det är

länsstyrelsen eller respektive kommun som föreslås ta på sig rollen att genomföra skyddet. I något fall anges länsstyrelsen alternativt kommunen som genomförare.

Programmet har delats in i två perioder, 2004-2006 respektive 2007-2013. Regeringen anger att programmet skall vara underlag för genomförande av skydd, förvaltning och utveckling av de mest värdefulla naturområdena. I länsstyrelsens program omnämns att i stockholmsregionen råder en stor konkurrens om markanvändningen för bl.a. bebyggelse, infrastruktur och grönområden. Programmet utgör därför ett viktigt komplement till dessa satsningar och är därför en del i en helhetsyn för att få en hållbar utveckling och bibehålla en attraktiv region. Programmet kan därför anses ha karaktären av ett avgränsat åtgärdsprogram för kommande arbete med naturreservatsskydd. Det är inte formellt bindande för staten, kommunerna eller andra aktörer.

Stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och gatu- och fastighetsnämnden har fått programförslaget på remiss från kommunstyrelsen för yttrande senast den 1 september. Hela förslaget finns att hämta från länsstyrelsens hemsida www.ab.lst.se, under publikationer.

Områden som tas upp i länsstyrelsens program

Områden inom Stockholms stad

De områden som är upptagna i länsstyrelsens program i Stockholms stad är redovisade i Översiktsplan 99, antaget i kommunfullmäktige 4 oktober 1999. För dessa områden anges i Översiktsplanen att skydd enligt miljöbalken skall utredas. Samma områden är redovisade i stadens miljöprogram, antagen i kommunfullmäktige den 17 februari 2003. I Miljöprogrammet står det att ingen exploatering skall ske i de områden som utreds för naturskydd.

Följande områden omfattas av programmet :

Kyrkhamn-Lövsta, Grimstaskogen, Järva friområde, Norra Djurgården, Södra Djurgården, Sätmaskogen, Årstaskogen-Årstaholmar, Älvsjöskogen, Nacka friluftsområde, Sätmaskogen, Flatenområdet, och Fagersjöskogen. För delar av Älvsjöskogen är Svenska Kyrkan markägare, för Norra och delar av Södra Djurgården är Statens Fastighetsverk markägare.

Stockholms stads lantegendomar

Stadens lantegendomar ägs av Stockholms stad men ligger geografiskt i andra kommuner. Länsstyrelsen föreslår att följande områden avsätts som naturreservat:

Lida-Getaren, Botkyrka kn; Hacksjön, Botkyrka kn; Kynäsberget, Huddinge kn; Ersboda, Salems kn; Hanveden, Haninge kn; Nacka friluftsområde Nacka kn; Lindängen, Salems kn; Nedre Söderby, Salems kn; (Stockholm Vatten AB är ägare), Vadadalen, Vallentuna kn; Lindholmens gård, Vallentuna kn.

Kontorets synpunkter

Förhållningssätt inom staden

Säkerställandet av de mest värdefulla naturområdena är viktigt för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden som i sig är en förutsättning för områdenas värde i rekreationshänseende. Dessa områden ingår i regionens storskaliga grönstruktur som har stor betydelse för stadens möjligheter att växa med ett långsiktigt hållbart perspektiv.

Att staden skall kunna växa både avseende bebyggelse av bostäder och arbetsplatser och bevarande av grönstruktur kräver en medveten strategi och en helhetssyn på stadens markanvändning. Frågor som syftar till bevarande och utveckling måste vägas mot varandra.

Kontoret anser att det är viktigt att staden är genomförare av skyddet för samtliga områden i Stockholm stad. Staden måste förbehålla sig rätten att detaljstudera och besluta i de frågor som uppkommer i samband med att områdena utreds för ökat skydd, det gäller bl a förhållningssätt till konkurrerande intressen, avgränsningsfrågor och skyddsform.

Stadens lantegendomar

Inom stadens lantegendomar (ca 24 000 ha) finns det möjlighet att tillfredsställa regionens behov av större sammanhängande friluftsområden. Delvis så sammanfaller dessa friluftsområden med de sk ”gröna kilarna”, som också är av stort värde för den biologiska mångfalden mm. Kontoret ställer sig positiv till att friluftsområdena får ett långsiktigt skydd.

För vissa av de områden som länsstyrelsen vill skydda pågår redan arbetet med att bilda naturreservat, t ex ”Nacka friluftsområde” och ”Lindängen”. Naturreservat kan också vara lämplig skyddsform för något eller några av de övriga föreslagna områdena, t ex Vadadalen.

För de övriga områden i länsstyrelsens förslag bör lämpliga skyddsformer och avgränsningar utredas ytterligare. Nedre Söderby (nr 31) ägs och förvaltas av Stockholm Vatten AB och bör kommenteras av dem.

I länsstyrelsens program vidrörs frågeställningen stiftelse som skyddsform för förvaltning av mark för rekreation- och naturvårdsändamål. För drygt ett år sedan genomförde AO Egendom på uppdrag av gatu- och fastighetsnämnden ett samråd med ca 40 remissinstanser för att kartlägga skyddsvärda områden samt lämpligt skydd för dessa. Ett stort antal områden föreslogs, bl a de som nu länsstyrelsen tar upp i sitt program.

Ett antal remissinstanser föreslog stiftelse som ägarform. I ett gemensamt svar från organisationer (bl.a. SNF, STF) som representerar ca 190.000 stockholmare förordades också stiftelse vars främsta uppgift bör vara att förvalta egendomarna på ett sådant sätt som främjar friluftsliv, naturvård, kulturminnesvård.

Upplandsstiftelsen, Skärgårdsstiftelsen och Östgötastiftelsen visar att friluftsmarker kan skyddas och utvecklas i en stiftelse.

I stiftelsealternativet kan en gemensam inriktning och skötselplan gälla för hela den berörda arealen. En kompetent förvaltningsorganisation kan svara för såväl ”marknadsföring” som skötsel. De värdefullaste kärnområdena kan dock avsättas som naturreservat men förvaltas inom ramen för en stiftelseorganisation.

För naturreservat med friluftsliv som inriktning är kopplingen till människors hälsa stark vilket kan vara ett skäl till att landstinget går in som medfinansierare. I stiftelsealternativet kan landstinget vara stiftare tillsammans med kommunerna. På så sätt kan berörda kommuner få ett bättre inflytande och en rättvisare finansiering kan uppnås.

Skydd av de regionala sambanden

För att grönstrukturen inom Stockholms stad ska kunna bibehålla sina kvaliteter behöver sambanden i de regionala grönkilarna bestå. Kontoret anser därför att det är mycket positivt att en stor del av kilarna redan är skyddade eller föreslås skyddas. Av programförslaget framgår dock att väsentliga delar av Hanvedenkilen, Gömmarenkilen och Järvakilen utanför kommungränsen även efter programmets genomförande kommer att sakna juridiskt skydd. Ett fortsatt mellankommunalt samarbete kring den regionala grönstrukturen är därför viktig.

Riksintresse för friluftsliv

Områden av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet ska enligt miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. En översyn av områden av riksintresse för naturvård gjordes 1996-1999. Någon översyn av områden av riksintressen för friluftsliv har däremot inte gjorts. Mycket ny kunskap om grönområdets betydelse för människors hälsa och livskvalitet har kommit fram det senaste decenniet. I Stockholms län har också flera kartläggningar av friluftsliv och upplevelsevården i grönstrukturen visat på hur t.ex. de regionala grönkilarna används och värderas.

Tidsplan

Enligt förslagets tidsplan ska reservatsutredningar bedrivas för Järva friområde, Norra Djurgården, Sätorskogen, Årstaskogen med Årsta holmar och Nacka friluftsområde under åren 2004-2006. Reservatsutredningar för Södra Djurgården, Älvsjöskogen, Rågsveds friområde och Fagersjöskogen föreslås förläggas till perioden 2007-2013. Tidsplanen är rimlig. Reservatsutredningar bör dock bedrivas parallellt med annan planering och tidsplanen kan därför behöva förändras om nya planeringssituationer uppkommer. För Grimstaskogen och Flatenområdet är förslag till beslut godkända i både gatu- och fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Det som återstår är beslut i kommunfullmäktige. För Nacka friluftsområde pågår ett reservatsarbete.

Fortsatt arbete

Förslaget avslutas med ett avsnitt om fortsatt arbete. Här diskuteras frågan om utveckling av formerna för tätortsnära reservat. De anvisningar och exempel som finns för reservat är inte inriktade på att behandla de tätortsnära områdenas särskilda förhållanden. I programförslaget framförs

att formerna för reservat i tätortsnära områden med många pågående verksamheter behöver studeras vidare och ett utvecklingsarbete bör ske för att få fram goda exempel.

I samma avsnitt nämns frågan om hur naturmark kan ges en starkare ställning i detaljplaner. Idag är det relativt enkelt att ändra en detaljplan så att naturmark tas i anspråk för annat ändamål än som ursprungligen var avsett. I programförslaget nämns att det kan övervägas om det inte i plan- och bygglagen borde finnas en möjlighet att – i vissa fall – ge naturområden en starkare ställning än idag.

Kontoret stöder förslaget att en arbetsgrupp med representanter från länsstyrelsen, RTK och kommunerna bildas för att studera båda dessa frågor.

Frågan om att bilda stiftelse för förvaltning har inte tagits upp i detta program. Den frågan har tagits upp i andra sammanhang.

Kontoret stöder förslaget att de regionala aktörerna i samverkan med kommunerna bör utreda om det finns förutsättningar att gå vidare i detta arbete

SLUT

?